

Zondag 10 oktober 2021 Het teken van het brood

Evangelielezing: Johannes 6 : 30 – 40

Jaren geleden, wel 25 jaar, hielden we in mijn eerste gemeente, een aantal gespreksavonden rond het thema avondmaal. Allerlei aspecten kwamen aan de orde. Hoe we het moesten vieren, zittend aan tafel of lopend, met wijn of druivensap, met of zonder kinderen. U kent het vast ook wel uit de geschiedenis van deze kerk. Eén van de deelnemers maakte toen een opmerking, die ik nooit vergeten ben.. Hij zei: ‘Wij protestanten praten altijd zoveel over het avondmaal, zullen we het gewoon maar vieren’.

Vandaag vieren wij het avondmaal, de Maaltijd van de Heer. Sinds corona vind ik nog meer bijzonder. En juist nu krijgt die uitspraak over avondmaal vieren – dat moet je gewoon vieren – een bijzondere lading. Avondmaal vieren – brood en wijn delen – gewoon doen.

En er is een gevaar dat al de woorden er om heen, van uitleg en van betekenis, er eerder van afleiden dan naar toe leiden. En toch gaat deze overdenking over het avondmaal, over het teken van brood en beker.

Waarom?

Omdat Jezus er zelf over spreekt, in het evangelie dat we vandaag hebben gelezen.

Dat wil zeggen, niet rechtstreeks. Maar wel via de symbooltaal waaraan dit vierde evangelie, het evangelie van Johannes zo rijk is.

We hoorden een gedeelte uit het gesprek dat gaande is in de synagoge van Kafarnaüm. Alles draait om het ‘brood’. Brood uit de hemel, zeggen de Joden tegen Jezus, dat hebben onze voorouders gegeten in de woestijn – het manna.

Maar Ik, zegt Jezus, ben het échte brood uit de hemel. Ik ben het brood dat leven geeft.

Deze zin, deze uitspraak van Jezus, wordt in dit lange hoofdstuk drie keer herhaald. Je kunt zeggen: het is een kernzin.

Het is de uitdrukking van de manier waarop Jezus in dit evangelie verschijnt. De Zoon die gekomen is, om de wereld te redden, leven te geven aan de wereld. Jezus stelt zichzelf in het middelpunt. Ik ben... het brood des levens, het licht der wereld, de opstanding en het leven, de weg, de waarheid en het leven.

Deze plechtige Ik-ben uitspraken komen alleen in het evangelie van Johannes voor. In totaal zeven keer. En de eerste, horen we hier, tot drie keer aan toe. Ik ben het brood dat leven geeft. En Hij voegt er aan toe:

“Wie bij mij komt zal geen honger meer hebben, en wie in mij gelooft zal nooit meer dorst hebben” (vers 35).

Het gaat niet alleen om honger maar ook om dorst. En we voelen aan dat het niet zozeer om de letterlijke betekenis gaat, maar om de symbolische betekenis van de woorden honger en dorst.

In het Jodendom gelden de begrippen eten en drinken, als een aanduiding van het dagelijks bestuderen van de Tora en van het ‘doen van het goede’- dat is: het rechte pad van God volgen. Het woord van God is het voedsel voor iedere dag.

Vanmorgen voordat u hier heen kwam of ging kijken of luisteren, hebt u waarschijnlijk ontbeten, dat hoop ik tenminste voor u.

U hebt misschien brood gegeten, het dagelijkse brood, bij de bakker of de supermarkt gekocht.

Waarschijnlijk deed u dat zonder erbij na te denken wat u at, vanzelfsprekend dat het brood er was. Het is zo opvallend hoe gedachteloos wij onze meest belangrijke handelingen kunnen verrichten.

Pas als we ziek worden of er een andere verstoring optreedt gaan we er met andere ogen naar kijken.

In de lezingen van de afgelopen zomer uit Johannes en ook die van vandaag komt het teken van het brood voortdurend terug.

In de Bijbelvertaling zijn die woorden ook als kopje boven dit zesde hoofdstuk aangebracht: Het teken van het brood.

De mensen die Jezus gingen zoeken – daar deden ze veel moeite voor, daar hoorden we eerder over- hebben het in onze lezing over brood uit de hemel.

Ze willen graag dat Jezus hun dat brood geeft, eens en voor altijd, zodat ze nooit meer honger zullen krijgen.

Over het teken van het brood bestaat in deze verhalen een behoorlijke verwarring. Johannes speelt daarmee in zijn verhaal en in zijn evangelie. Hij heeft het voortdurend over tekenen die niet worden verstaan en allerlei misverstanden oproepen. In ons verhaal komen de mensen naar Jezus toe, ze zijn helemaal met de boot het meer over gegaan om Hem te vinden, omdat ze - na wat er gebeurd is met de wonderbare spijziging - hopen op nog meer bijzondere wondertekenen. Waar ze op uit zijn is een duidelijk en afdoende bewijs, waardoor ze eens en voor altijd in Jezus kunnen gaan geloven. Maar in hun verlangen naar zo'n uiterlijk bewijs zien ze niet dat de echte tekenen voor het oprapen liggen.

Ons hoofdstuk begon met de angst van de leerlingen, de angst en de zorg dat er niet genoeg zou zijn voor al die mensen. Het wonder van de wonderbaarlijke spijziging is vooral gelegen in het delen, waarmee Jezus begon. Dat delen bleek op wonderlijke wijze een vorm van vermenigvuldigen te zijn.

Jezus, belichaamt de overvloed van God, al het goede, het ware leven, het eeuwig leven, hier en nu, voor altijd.

Dat vieren we, in de kerk en in het teken van de maaltijd.

Dat Jezus ons levensbrood is.

Alles wat we daar bij nog meer zeggen, slaat het misschien wel dood.

We doener misschien beter aan het gewoon te vieren... en te bedenken wat die woorden van leven voor ons betekenen en hoe ze gestalte kunnen krijgen in ons leven.

Eén ding wil ik nog naar voren halen, een klein detail, om het nog wat toe te spitsen.

Jezus zegt: “Iedereen die de Vader mij geeft zal bij mij komen, en wie bij mij komt zal ik niet wegsturen...” Wie bij mij komt, is meer dan welkom, zegt Jezus met zoveel woorden.

In het evangelie, waarin de verhoudingen soms op scherp worden gezet, is dit een uitspraak die je graag zo breed en zo open mogelijk wil laten klinken. ‘Jezus trekt geen scheidingslijn’.

Juist hier, als het over het brood dat leven geeft gaat, juist hier als wij als gemeente het avondmaal vieren, mag dat benadrukt worden.

De maaltijd is het teken van gemeenschap, die niemand of niets bij voorbaat buitensluit.

Voor ieder van ons een plaats aan de tafel

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger